AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
İKİNCİ DAİRE
GENÇ VE DEMİRGAN / TURKİYE DAVASI

(Başvuru Numaraları 34327/06 ve 45165/06

KARAR

STRASBURG

43018

bu karar kesin bir karardır ancak yayınlama amaçları bakımından revizyona tabi tutulabilir.

Genç ve Demirgan / Türkiye Davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire), daire aşağıdaki isimlerden oluşmaktadır:

ve Hasan Bakırcı, ***Daire Yazı İşleri Müdür Vekili,***

5 Eylül 2017 tarihli özel oturumda konuyu görüşüp

Aynı tarihte aşağıdaki kararı vermişlerdir:

USUL

1. Bu dava Mahkemeye sırasıyla 28 Temmuz ve 19 Ekim 2006 tarihlerinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmesinin ("Sözleşme") 34. Maddesine göre üç Türk yurttaşı, Bayan Feride Genç, Bay Mustafa Demirgan (Demircan) ve Bay Yılmaz Acar ("Başvuru Sahipleri") tarafından yapılan iki başvurudan (başvuru numaraları: 34327/06 ve 45165/06) ileri gelmektedir.

2. Başvuru sahipleri Bay S. Özay, İzmir'de faaliyet gösteren bir avukat, Türk Hükümeti ise ("Hükümet") kendi memuru tarafından temsil olunmuştur.

3. 11 Eylül 2014 tarihinde üç Başvuru Sahibinin; ülke mahkemeleri kararlarının uygulanmaması ve aile hayatına ve özel yaşama saygı konularındaki şikâyetleri Hükümete iletildi, şikâyetlerin bunların ötesindeki bölümleri kabul edilemez ilan edildi.

4. 7 Temmuz 2017 tarihli bir mektupla Hükümet başvuruların Komisyon tarafından incelenmesine itiraz etti. Hükümetin itirazını görüşen Mahkeme bu itirazı reddetti.

DAVANIN ÖGELERİ

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuru Sahipleri sırasıyla 1971, 1953 ve 1976 yıllarında doğmuşlardır ve İzmir Bergama'da yaşamaktadırlar.

A. Danıştay'ın 13 Mayıs 1997 tarihli Kararı

6. Daha sonra Normandy Madencilik A.Ş adını almış olan E. M. Eurogold Madencilik Anonim şirketi ("Şirket"), 16 Ağustos 1989 tarihinde, altın aramalarını başlatma izni aldı. Daha sonra şirket altın elde etme işlemlerinde "siyanürle özütleme" yöntemi kullanımı için Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca yetkilendirildi.

7. 19 Ekim 1994 tarihinde Çevre Bakanlığı Ovacık Altın Madeni için Şirkete İşletme Ruhsatı vermeyi kararlaştırdı.

8. 2 Temmuz 1996 tarihinde İzmir İdare Mahkemesi 19 Ekim 1994 tarihli İşletme Ruhsatının iptali için açılan davayı reddetti. 13 Mayıs 1997 tarihinde ise Danıştay yerel idare mahkemesinin kararını bozdu ve işletme ruhsatının iptal edilmesinin gerekli olduğuna karar verdi. Bu kararda Devletin yaşam ve sağlıklı çevre hakkını koruma yükümlülüğü ile kendisine (mahkemeye) sunulan Çevresel Etki Raporu ile çeşitli uzmanların raporlarında yer alan söz konusu madencilik faaliyetinin fiziksel, ekolojik, estetik, toplumsal ve kültürel sonuçlarına atıfta bulundu.

Bu raporların sodyum siyanür kullanımının yerel ekosistem ile insan sağlığına ve güvenliğine getirdiği riskleri gösterdiğini ifade etti. Verilen işletme ruhsatının kamu yararına hizmet etmediği ve şirketin almayı taahhüt ettiği güvenlik tedbirlerinin böyle bir faaliyetin içerdiği riskleri gidermede yeterli olmayacağı sonucuna vardı. 15 Ekim 1997 tarihinde İdare Mahkemesi Danıştay'ın Kararı doğrultusunda Çevre Bakanlığının maden için verdiği İşletme Ruhsatı Kararını iptal etti. 27 Şubat 1998 tarihinde İzmir Valiliği madenin kapatılması emrini verdi. 1 Nisan 1998 tarihinde Danıştay, İdare Mahkemesinin 15 Ekim 1997 tarihli kararını onadı.

B. Başbakanın Görüşü ve Adli İnceleme Başvurusu

9. Nisan 2000 tarihinde Başbakanlık madenle ilgili bir rapor hazırladı. Bu raporda; şirket tarafından alınan ek tedbirler, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu ("TÜBİTAK") raporunun sonuçları, Çevre Bakanlığının lehte görüşü ve bu tip bir yatırımın ekonomik önemini vurgulayan Başkanlık Yönetiminin görüşü dikkate alınarak madenin çalışmasına izin verilebileceği ifade edilmekteydi.

10. 1 Haziran 2001 tarihinde Başbakanlık raporu üzerinde adli inceleme yapılması başvurusuna karşı ikinci ve üçüncü Başvuru sahiplerinin de, Bay Mustafa Demirgan (Demircan) ve Bay Yılmaz Acar, yer aldığı Bergama'da ikamet eden yirmi beş kişinin açtığı davayı karara bağladı. Mahkeme raporu kabul etmemeye karar verdi, onda ruhsat vermede artışa yol açacak geçerli bir idari karar oluşturulduğu sonucuna vardı. Şirket tarafından alınan tedbirlere rağmen mahkeme kesinleşmiş yargı kararlarını benimsedi ve altın madeninde sodyum siyanür kullanımından ileri gelen söz konusu "risk ve tehdit" in yeni tedbirler uygulayarak önlenebilmesinin mümkün olmadığı sonucuna vardı. Ayrıca, ağır elementler veya siyanür birikimi ile bağlantılı riskin yirmi ila elli yıl boyunca sürebileceği ve çevredeki bölge sakinlerinin haklarını ihlal edici nitelikte olduğu tespit edilmişti. Buna göre, başvurulan uygulamanın kesinleşmiş bir yargı kararının saptırılmasına yol açılabileceği ve Hukuk Devleti prensibi ile bağdaşır olmadığı tespitini yapmanın gerekli olduğu sonucuna varıldı.

11. 29 Mart 2006 tarihinde Danıştay, ikinci ve üçüncü başvuru sahiplerinin de yer aldığı on dokuz davacı tarafından açılan davada verilen 1 Haziran 2001 tarihli kararı onadı ve Başbakanlığın tarihi belirlenemeyen bir başvuruyla yaptığı karar düzeltme talebini reddetti.

C. Sağlık Bakanlığınca verilen Geçici İşletme Ruhsatı ve Adli İnceleme Başvurusu

12. , Bu arada Sağlık Bakanlığı 22 Aralık 2000 tarihinde bir yıllık deneme süresi boyunca siyanürlü prosesin kullanılmasının devamına izin verme kararı aldı. Şirket 13 Nisan 2001 tarihinde madencilik faaliyetlerine yeniden başladı.

13. İzmir İdare Mahkemesi içlerinde ilk başvuru sahibi Bayan Feride Genç'in de yer aldığı on dört kişinin açtığı davada verdiği 27 Mayıs 2004 tarihli kararıyla geçici işletme ruhsatını iptal etti. Özel olarak risklerin 13 Mayıs 1997 tarihli kararda altının çizilmiş olduğunu dikkate aldı, diğer şeylerin yanında altın madeninde sodyum siyanür kullanımını deprem kuşağında bulunan bölgenin iklim koşullarına ve özelliklerine etkisine atıfta bulundu. Bazı özütleme proseslerinde uygulanan ek tedbirlerle bu risklerin ve tehditlerin giderilmesinin mümkün olmadığını ifade etti. Bunun yanında söz konusu ruhsatı vermenin Hukuk Devleti Prensibiyle bağdaşır olmadığını ve bu İdari Kararın kesinleşmiş bir Yargı Kararını değişikliğe uğratmayı amaçladığını vurguladı.

14. On 2 Şubat 2005 tarihinde Danıştay yerel idare mahkemesinin 27 Mayıs 2004 tarihli kararını onadı ve Sağlık Bakanlığının 3 Nisan 2006 tarihli karar düzeltme başvurusunu reddetti.

D. Bakanlar Kurulunun 29 Mart 2002 tarihli Kararı ve Adli İnceleme Başvurusu

15. Bakanlar Kurulu 29 Mart 2002 tarihinde İzmir'in Bergama ilçesinde Ovacık ve Çamköy mevkiinde bulunan ve Normandy Madencilik A.Ş'ye ait olan altın madeninin faaliyetlerine devam edebileceğini ifade eden bir karar aldı.
Bu Karar kamuoyuna duyurulmadı.

16. Danıştay 23 Haziran 2004 tarihinde içerisinde ikinci ve üçüncü Başvuru Sahiplerinin yer aldığı yirmi dört davacı tarafından açılan davada Bakanlar Kurulu Kararı için Yürütmeyi Durdurma Kararı verdi.

Danıştay altın madeninin işletilmesine daha önce imkân veren Çevresel Etki Değerlendirme Raporunun iptal edildiğini bu nedenle Başbakanlık Kararının kanuna aykırı olduğunu tespit etti. Başbakanlık buna itiraz etti.

17. 18 Ağustos 2004 tarihinde İzmir Valiliği 23 Haziran 2004 tarihli karara istinaden madenin kapatılması emrini verdi.

18. 7 Ekim 2004 tarihinde Danıştay 23 Haziran 2004 tarihli yürütmenin durdurulması kararını onadı.

19. 20 Mayıs 2005 tarihinde Altın Madeni İzmir Valiliğinin aynı tarihte verdiği ruhsata dayanarak tekrardan faaliyet göstermeye başladı.

20. 22 Mart 2006 tarihinde Danıştay Bakanlar Kurulunun kararını iptal etti ve 21 Şubat 2008 tarihinde bu iptal kararı onandı.

21. Dava dosyasındaki belgelere göre 2006 ila 2012 yılları arasında diğer Bergama sakinleri tarafından çeşitli idari makamlara ve Normandy Madencilik A.Ş.'ye karşı idare mahkemelerinde açılmış çok çeşitli diğer davalar da mevcuttur ve bunların bazıları halen devam etmektedir. Altın madeni ise en az 2014'e kadar faaliyet göstermiştir.

HUKUKİ BOYUT

I. BAŞVURULARIN BİRLEŞTİRİLMESİ

22. Mahkeme, Mahkeme İçtüzüğünün 42 § 1 maddesine uygun olarak olgusal ve yasal benzerlikleri nedeniyle başvuruları birleştirmeye karar vermiştir.

II. HÜKÜMETİN İTİRAZI

23. Hükümet, başvuru sahiplerinin temsilcisinin birinci ve üçüncü başvuru sahiplerini temsil ettiğini gösterir yetki belgesini sunmadığını ileri sürdü. Hükümet buna ek olarak başvuru sahiplerinin başvuru formlarında yer alan şikâyetlerin ve ögelerin Mahkeme İçtüzüğünün 47. Maddesine uygun olmadığını ileri sürdü. Bu nedenle Mahkemeden 47. Madde şartlarının yerine getirilmediği gerekçesiyle başvuruyu reddetmesini talep etti.

24. Mahkeme, Davalı Hükümetin Öner Aktaş / Türkiye (no. 59860/10, § 29, 29 Ekim 2013); Yüksel / Türkiye ((karar), no. 49756/09, § 42, 1 Ekim 2013); ve T. ile A. / Türkiye (no. 47146/11, § 41, 21 Ekim 2014) davalarına yaptığı itirazları incelemiş ve reddetmiş olduğunu hatırlatır. Bu davada da bu (reddetme) kararından farklı davranması için herhangi bir neden görmemektedir. Üstüne üstlük başvuru sahiplerinin temsilcisi her üç başvuru sahibini temsil ettiğini gösterir yetki formunu (mahkemeye) sunmuştur. Bu nedenle Hükümetin bu konudaki argümanlarını reddetmek gereklidir.

III. ÜÇÜNCÜ BAŞVURU SAHİBİ İLE İLGİLİ HUSUSLAR

25. Mahkeme üçüncü başvuru sahibi Bay Yılmaz Acar'ın Öçkan ve Diğerleri / Türkiye (No: 46771/99, 28 Mart 2006) Davası Başvuru Sahipleri arasında yer aldığını tespit etmiştir. İşbu dava ile Öçkan ve Diğerleri Davasının İç Hukukta izlediği prosedürlerin birbirinden farklı olduğu bir gerçektir. Ne var ki her iki başvurunun esasını da; Ovacık altın madeninin yargı makamlarının kararlarına rağmen faaliyet göstermesi nedeniyle başvuru sahiplerinin (AİHS) Sözleşmenin 2,6,8 ve 13. Maddeleri ile güvence altına alınan haklarının ihlal edildiği iddiası oluşturduğundan, Mahkeme işbu başvurudakiler ile Öçkan ve Diğerleri Davasındaki şikâyetlerin maddeten aynı olduğu sonucuna varmıştır. Bu bakımdan **mahkeme Sözleşmenin 35 § 2 (b) maddesi uyarınca işbu Başvurunun Bay Yılmaz Acar tarafından yapıldığı kadarının (kısmının) kabul edilemez olduğunu ilan eder. ((((Selin Öçkanlar listesi dışını listele ve onaları aihm ' ye götürelim o zaman …)**

IV. SÖZLEŞMENİN 8. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

26. Birinci ve ikinci Başvuru Sahipleri; Ovacık altın madenine işletme ruhsatı verme kararları ve siyanür kullanımına verdikleri izin ve bunlara ilişkin karar alma süreçleri ile ulusal makamların Sözleşmenin 8. Maddesi tarafından güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini iddia etmektedirler.

27. Hükümet bu argümana itiraz etmektedir.

A. Kabul Edilebilirlik

28. Mahkeme, Sözleşmenin 35 § 3 (a) maddesi anlamına göre işbu şikâyeti açıkça dayanaksız olarak görmediğini ifade eder. İlaveten diğer hiçbir bakımdan kabul edilemez bir yönünün olmadığını da teslim eder. Bu nedenlerle bu şikâyetin kabul edilebilir olduğunun ilanı gerekir.

B. Davanın Esasları

29. Birinci ve ikinci başvuru sahipleri ilk olarak ulusal makamların altın madeninin siyanür prosesi kullanarak çalıştırılmasına izin veren işletme ruhsatını verme kararlarını şikâyet etmektedirler. Buna ek olarak yargı kararları ile güvence altına alınan özel ve aile yaşamlarına saygı hakları aleyhine oluşan riski ifade etmektedirler. Bu hususla ilgili olarak iç hukuk tarafından verilen yargı kararlarına atıfta bulunmaktadırlar. Başvuru sahipleri bunların yanında altın madeni faaliyetleri sırasında tonlarca patlayıcı kullanıldığını vurgulamakta ve bunun da büyük bir gürültü kirliliği yarattığını dile getirmektedirler. Ek olarak başvuru sahipleri resmi makamlar ile yerel ahali arasında resmi makamların kesinleşmiş yargı kararlarını kasıtlı biçimde hiçe sayması yüzünden tetiklenen uzun süreli hukuki anlaşmazlığın özel yaşamlarını çekilmez hale getirdiğini iddia etmektedirler.

30. Hükümet ilk olarak Taşkın ve Diğerleri / Türkiye (No: 46117/99, ECHR 2004 X); Öçkan ve Diğerleri (yukarıda anılan); ve Lemke / Türkiye (No: 17381/02, 5 Haziran 2007) davaları ile Mahkemenin verdiği kararları bildiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte Ovacık altın madeninin yirmi yıl önce çalışmaya başladığını ama Başvuru Sahiplerinin bu faaliyetin Sözleşmenin 8. Maddesinin güvencesi altındaki haklara herhangi bir olumsuz etkisinin mevcudiyetini kanıtlayamadıklarını ileri sürdü. Altın madeninin yerel ahalinin sağlığı, tarım alanları ve yeraltı suyu kaynakları için tehlike oluşturduğunu gösterir hiçbir verinin mevcut olmadığını ifade etti.

31. Mahkeme, Taşkın ve Diğerleri / Türkiye (yukarıda anılan, § 119); Öçkan ve Diğerleri (yukarıda anılan, § 43); ve Lemke / Türkiye (yukarıda anılan, § 41) davalarında ifade etmiş olduğu üzere; İdare hukuk Devletinin bir unsurunu meydana getirir ve onun çıkarları Adaletin Doğru İşletilmesi ile çakışır. Yargı kararlarının idare tarafından yerine getirilmesinin reddedilmesi ya da geciktirilmesi durumunda, yargılama sürecinde kişilere tanınan güvencelerin bütün amaçları ve işlevleri ortadan kalkar. (Bakınız: Taşkın ve Diğerleri / Türkiye, yukarıda anılan, § 124, Öçkan ve Diğerleri yukarıda anılan, § 48, Lemke / Türkiye yukarıda anılan, § 42)

32. İşbu davada Mahkeme, Danıştay 13 Mayıs 1997 tarihinde 1 Ekim 1994 tarihli kararı iptal ettiği zaman Devletin yaşam ve sağlıklı çevre hakkına ilişkin yükümlülüğünü belirtmiş olduğunu tespit etti. O (Danıştay) altın madeninin coğrafi konumu ve bölgenin jeolojik özellikleri dikkate alındığında işletme ruhsatının kamunun çıkarlarına hizmet etmediğini ve kendisine sunulan raporlarda sodyum siyanür kullanımının yerel ekosistem ile insan sağlığı ve güvenliği için yarattığı tehlikelerini ifade etti (yukarıdaki 8. Paragrafa bakınız). Ovacık altın madeninin kapatılması emri 27 Şubat 1998 tarihinde verildi, bu tarih Danıştay Kararından on ay sonrasına ve ilgili makamlara verilmesinden ise dört ay sonrasına tekabül etmektedir.

33. Buna ek olarak mahkemenin tespitlerine göre Danıştay'ın yukarıda belirtilen kararına rağmen Sağlık Bakanlığı 22 Aralık 2000 tarihinde siyanür prosesinin kullanımının devamına karar vermiş olup şirket 13 Nisan 2001 tarihinde madendeki madencilik faaliyetlerine yeniden başlamıştır. (yukarıdaki12. Paragrafa bakınız). Üstüne üstlük Bakanlar Kurulu kamuoyuna açıklanmayan 29 Mart 2002 tarihli kararıyla altın madeninde üretimin devamına izin verdi (yukarıdaki 15. Paragrafa bakınız, ve Taşkın ve Diğerleri, yukarıda anılan, § 75).

34. Mahkeme, Başbakanlık, Sağlık Bakanlığı ve Bakanlar Kurulu kararlarına karşı, içlerinde birinci ve ikinci başvuru sahiplerinin de yer aldığı Bergama ahalisi tarafından idari davalar açıldığını ve yargı makamlarının davacılar lehine karar vermiş olduğunu da tespit etmiştir. (Yargı makamları) Danıştay'ın 13 Mayıs 197 tarihli kararı ile altın madeninde sodyum siyanür kullanımının yarattığı risklere ve altın madeninin faaliyetinin durdurulmasını gerektiren çevresel etki değerlendirme raporlarına atıfta bulunmuşlardır (yukarıdaki 10,11,13,14 ve 16. Paragraflara bakınız).

Diğer taraftan idari makamlar 20 Mayıs 2005 tarihinde, Danıştay'ın Bakanlar Kurulunun altın madeninin faaliyetlerine devam etmesi yönünde verdiği kararın yürütmesini durdurma kararı vermesine rağmen altın madeninde faaliyetlerin devamı için ruhsat verdiler. Üstüne üstlük altın madeni 1 Haziran 2001, 27 Mayıs 2004 ve 22 Mart 2006 tarihli yargı kararlarının kesinleşmiş olmasına rağmen faaliyetlerine devam etti.

35. Bu suretle davranmakla Türk yasal mevzuatının getirdiği usule ait garantiler ve yargı kararlarına dayanarak bu garantilerin yürürlüğe konulmasına aykırı olarak idari makamlar başvuru sahiplerini yararlarına olan sonuçlardan hiç yararlanamayacak biçimde mahrum ettiler.

(Bakınız ***Taşkın ve Diğerleri, yukarıda anılan, § 125; Öçkan ve Diğerleri, yukarıda anılan, § 49; ve Lemke, yukarıda anılan, § 45).*** **Mahkeme bu nedenle Davalı Devletin Sözleşmenin 8. Maddesini ihlal ederek başvuru sahiplerinin özel yaşamları ile aile yaşamlarına saygı hakkını güvence altına alma yükümlülüğünü yerine getirmediğini tespit etmiştir,**

Sonuç itibarıyla bu madde ihlal edilmiştir.

V. SÖZLEŞMENİN 6 § 1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

36. İkinci ve üçüncü başvuru sahipleri resmi makamların idare mahkemelerinin kararlarına uymayı reddetmekle kendilerinin medeni haklarının belirlenmesinde etkin yargı korumasından yararlanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmektedirler.

37. Hükümet bu argümana itiraz etmektedir.

A. Kabul edilebilirlik

38. Hükümet 6 § 1 maddenin bu davaya uygulanamayacağını ileri sürmekte ve başvuru sahiplerinin ancak ihtimallere dayanan farazi bir riskten söz ettiklerini bu riskin hiç de belirgin olmadığını ifade etmektedir. Sonuç itibarıyla başvuru sahiplerinin şikâyetinin söz konusu maddede yer alan "medeni haklar ve yükümlülükler" ile bir ilgisi olmadığını söylemektedir. Bunun yanında hükümet diğer şeylerin yanında yargı kararlarının uygulanmaması da dahil olmak üzere bu konularla ilgili olarak 6384 sayılı kanuna dayalı olarak bir Tazminat Komisyonunun kurulduğunu belirtmektedir. Başvuru sahiplerinin iç hukuk yollarını tüketmediklerini (Tazminat) Komisyonuna herhangi bir başvuru yapmadıklarını ifade etmektedir.

39. Başvuru sahipleri 6. Maddenin uygulanması ile konusunda herhangi bir sunum yapmamışlardır. Hükümetin iç hukuk yollarını tüketilmediği ile ilgili olarak başvuru sahipleri kendilerine açık olan her iç hukuk yolunu tüketmiş olduklarını ileri sürmüşlerdir.

40. Hükümetin 6. maddenin bu davada uygulanamayacağı yönündeki itirazını Mahkeme, Hükümet tarafından yukarıda sözü edilen davada ***Taşkın ve Diğerleri*****, (yukarıda anılan, §§ 128-134) incelemiş ve reddetmiş olduğunu ifade eder ve bu kararını *Öçkan ve Diğerleri*, (yukarıda anılan, § 52) tekrarlamıştır. (Mahkeme) yukarıda sözü edilen davalardaki kararından farklı davranmak için bir neden görmemekte ve Hükümetin itirazını reddetmektedir. Sonuç itibarıyla Sözleşmenin 6. Maddesi bu davaya uygulanır.**

41. Hükümetin, başvuru sahiplerinin iç hukuk yollarını tüketmediği yönündeki itirazı konusunda Mahkeme, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından; (Avrupa İnsan Hakları) Mahkemesine Yapılan, Yargılamaların Uzun Sürmesi ve Yargı Kararlarının Uygulanmaması ya da Geciktirilmesi Hususlarıyla ilgili Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözüme kavuşturmak üzere 6384 sayılı yasa çıkartıldı. 6384 sayılı yasa (Avrupa İnsan Hakları) Sözleşmesi ile ilgili şikâyetlerden kendi kapsamına girenler için ilgili bireylere tazminat vermeye yetkili bir Tazminat Komisyonu kurulmasını sağladı (Bakınız Sayan / Türkiye (karar) No: 49460/11, § 22, 14 Haziran 2016). Mahkeme, başvuru sahiplerinin 6384 sayılı yasaya göre kurulan Tazminat Komisyonundan tazminat isteyebileceğini düşünmektedir. Ne var ki işbu dava koşulları göz önüne alındığında verilecek tazminat başvuru sahiplerinin Sözleşme ile ilgili mağduriyetlerini telafi etmeye yetmeyecektir, çünkü onların şikâyetleri Ovacık altın madeninin faaliyetlerinin durdurulması yönündeki kesinleşmiş yargı kararının uygulanmamasına dairdir. (Bakınız ***Okyay ve Diğerleri / Türkiye*** **(karar), No: 36220/97, 17 Ocak 2002). Bunun yanında Türk Hükümeti, Tazminat Komisyonuna yapılan başvuruların bir altın madeninin veya ulusal mahkemelerin çalışma ruhsatını iptal ettiği benzer endüstriyel faaliyetlerin çalışmasını durdurma sonucuna vardığı bir karar da göstermemiştir. Bu evveliyat dikkate alındığında Mahkeme başvuru sahiplerinin 6384 sayılı yasaya göre kurulan Tazminat Komisyonuna başvurmalarını gerekli görmemektedir. Bu nedenlerle Mahkeme, Hükümetin bu başlık altındaki itirazını reddetmektedir.**

42. Mahkeme, Sözleşmenin 35 § 3 (a) maddesi anlamına göre işbu şikâyeti açıkça dayanaksız olarak görmediğini ifade eder. İlaveten diğer hiçbir bakımdan kabul edilemez bir yönünün olmadığını da teslim eder. Bu nedenlerle bu şikâyetin kabul edilebilir olduğunun ilanı gerekir.

B. Esaslar

43. Hükümet, idari makamların idare mahkeme kararları alındıktan sonra bu kararlara uymak için adımlar attığını ileri sürmektedir. Hükümete göre idari makamların söz konusu yargı kararlarını uygulamadığını söylemek mümkün değildir.

44. Başvuru sahipleri hükümetin iddiasına karşı çıkmakta ve altın madeninin idare mahkeme kararlarına rağmen faaliyete devam ettiğini ileri sürmektedirler ve idare mahkeme kararlarını uygulamamanın hukuk devleti ilkesiyle bağdaşır olmadığını ve Sözleşmenin 6 § 1 maddesine aykırı olduğunu ifade etmektedirler.

45. Mahkeme, idari makamların Ovacık altın madeninin çalışmasına izin veren kararlarının ve 13 Nisan 2001 ila 18 Ağustos 2004 tarihleri arasında ve 20 Mayıs 2005'ten başlayarak sonrasında devam eden üretimin sürdürülmesi halinin idare mahkemelerinin devamlı surette vurguladığı gibi yargı kararına karşı gelmekle eşdeğerdir. Böyle bir hal Hukukun Üstünlüğüne ve Hukuk Güvenliği İlkesine dayanan bir Hukuk Devletini olumsuz etkiler (Bakınız ***Taşkın ve Diğerleri,*** **yukarıda anılan, § 136, ve *Okyay ve Diğerleri / Türkiye*, No: 36220/97, § 73, ECHR 2005-VII).**

46. Yukarıdaki değerlendirmelerin ışığı altında Mahkeme, ulusal makamların İzmir İdare Mahkemesi ile Danıştay'ın verdiği 1 Haziran 2001, 27 Mayıs 2004, 23 Haziran 2004 ve 22 Mart 2006 tarihli kararlarının uygulanmasında ve makul zaman içerisinde bunlara uymada gereğini yapmamış ve Madde 6 § 1 in ifade ettiği herhangi bir yararlı sonuçtan mahrum kalmaya neden olmuştur. Bu nedenle Sözleşmenin 6 § 1 maddesinin ihlali mevcuttur.

VI. SÖZLEŞMENİN 2. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

47. İkinci ve Üçüncü Başvuru Sahipleri idari makamların altın madenine siyanür prosesi kullanma izni veren kararı ile bu makamlarca idare mahkemelerinin verdiği kararlara uymanın reddedilmesinin sırasıyla yaşama haklarının ve etkin çare haklarının ihlali olduğunu ileri sürmektedirler. Sözleşmenin 2. Ve 13. Maddesine dayanıyorlar.

48. Mahkeme başvuru sahiplerinin Sözleşmenin 2. Ve 13. Maddesi kapsamındaki şikâyetlerinin yukarıda incelemesi yapılan 6 § 1 ve 8. Maddelerdeki şikâyetlerle aynı olduğunu tespit etmiştir. Bu yüzden onları (şikâyetleri) diğer hükümler altında ayrı ayrı incelemeyi gerekli görmemektedir.

((Bakınız ***Taşkın ve Diğerleri, yukarıda anılan,*** **§§ 139 ve 140).**

VII. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

49. Sözleşmenin 41. Maddesi şöyledir:

"Eğer Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyet uygun surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder."

50. Birinci ve ikinci başvuru sahiplerinin her biri maddi ve manevi tazminat olarak 25.000 Avro (EUR) ve 50.000 Avro (EUR) talep etmişlerdir. Bunun yanında Mahkeme masrafları için de 178.750 Avro (EUR) talebinde bulunmuşlardır. Ancak maliyetler ve giderlerle ilgili bir kanıt sunmamışlardır.

51. Hükümet bu taleplere itiraz etmiştir.

52. Mahkeme, başvuru sahiplerinin maddi tazminat taleplerini destekler mahiyette maddi zarara uğradıklarını gösterir bir belge sunmamış olduklarını tespit etmiştir bu yüzden bu talebi reddetmiştir. Diğer taraftan, **takdirini hakkaniyet temelinde yapan Mahkeme, her bir başvuru sahibine 3.000 Avro tutarında bir manevi tazminat verilmesine hükmetmiştir.**

53. Maliyetler ve giderlerle ilgili Talepler konusunda Mahkeme kendi içtihatlarına göre hareket eder; bir başvuru sahibi maliyetlerinin ve giderlerinin geri ödenmesi hakkını ancak bu maliyet ve giderlerin gerçekten yapıldığını, gerekli olduğunu ve makul miktarlarda olduğunu gösterebilirse kazanabilir. İşbu davada yukarıda belirtilen kriterlere göre başvuru sahipleri mahkeme nezdindeki maliyetleri ve giderleri ilgili taleplerini destekleyen herhangi bir belge sunmamışlardır. Mahkeme bu başlık altında herhangi bir ödeme yapmayacaktır.

54. Mahkeme gecikme faizinin; Avrupa Merkez Bankasının yıllık borç verme faizlerinin üzerine yüzde üç eklemek suretiyle belirlenmesinin uygun olduğuna karar vermiştir.

BU NEDENLERLE MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuruların birleştirilmesine karar vermiştir;

2. Birinci ve ikinci başvuru sahiplerinin Sözleşmenin 6 § 1 ve 8 maddeleri kapsamındaki şikâyetlerinin kabul edilebilir ve üçüncü başvuru sahibinin şikâyetlerinin kabul edilemez olduğunu ilan eder;

3. Birinci ve ikinci başvuru sahipleri ile ilgili olarak Sözleşmenin 6 § 1 Maddesinin ihlal edildiğini kabul eder;

4. Birinci ve ikinci başvuru sahipleri ile ilgili olarak Sözleşmenin 8. Maddesinin ihlal edildiğini kabul eder;

5. Birinci ve ikinci başvuru sahiplerinin Sözleşmenin 2. Ve 13. Maddeleri kapsamındaki şikâyetlerine ait unsurların kabul edilebilirliklerinin incelenmesine gerek olmadığını kabul eder;

6. ***Aşağıdaki kararları almıştır:***

(a) Davalı Devlet, Sözleşmenin 44 § 2 maddesi uyarınca, Mahkeme kararının kesinleşeceği tarihten itibaren üç ay içinde, toplam 3.000 EUR (üç bin Avro) manevi tazminata uygulanabilen her türden vergi tutarını ekleyerek ve ödemenin yapılacağı tarihte Davalı Devletin ulusal parasına çevirmek suretiyle Birinci ve ikinci başvuru sahiplerine ödeyecektir.

(b) Yukarıda söz edilen üç aylık sürenin dolmasından itibaren ödeme tarihine kadar geçen süre için, Avrupa Merkez Bankasının borç verme faizlerine eşitlenecek yıllık basit faize üç puan eklenecektir.

7. Başvuru sahiplerinin adil tatmin taleplerinin geri kalan kısmını reddeder.

Mahkeme İçtüzüğünün 77 §§ 2 ve 3 maddelerine göre İngilizce olarak hazırlanmış ve 10 Ekim 2017 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Yazı İşleri Müdür Vekili